modelowe taNGO

Diagnoza lokalnych problemów i wyzwań powiatu słubickiego

Edukacja, kultura i sport

Raport cząstkowy

Małgorzata Sikorska

Słubice 2014 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Fundacja na rzecz Collegium Polonicum

Powiat Słubicki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Współczesna edukacja jest wielkim wyzwaniem zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym. W ciągu ostatnich lat polskie szkolnictwo ulegało istotnym zmianom, od zmian struktury edukacji, przez zmianę podstawy programowej, sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych, po ostanie zmiany, polegające na obniżeniu wieku szkolnego oraz dostępie do darmowych podręczników w szkołach.

System edukacji w Polsce obejmuje placówki wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, szkoły wyższe. Nie obejmuje on natomiast opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Opieka nad najmłodszymi należy do zadań polityki społecznej Państwa.

OPIEKA ŻŁOBKOWA

Opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 reguluje ustawa z 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Oprócz znanej wszystkim od lat formy jaką jest żłobek, ustawa dopuszcza jeszcze funkcjonowanie klubów dziecięcych oraz dziennych opiekunów. Na terenie Powiatu Słubickiego, zgodnie z rejestrem prowadzonym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, funkcjonują 3 żłobki: 1 żłobek samorządowy w Słubicach oraz 2 żłobki prywatne w Słubicach i w Rzepinie oraz zarejestrowanych jest 4 dziennych opiekunów w Słubicach.

Jeszcze na przełomie 2011/2012 roku w powiecie słubickim działały tylko 2 żłobki w Słubicach w 2013 liczba ta wzrosła do 3. W żadnej z pozostałych gmin powiatu nie ma żadnej z tych instytucji.

Tabela 1. Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3

Gmina	Żłobki i kluby dziecięce		Liczba dzieci w żłobkach		Odsetek dzieci w wieku żłobkowym korzystających w 2012r.
	2011/2012	2012/2013	2011/2012	2012/2013	
Cybinka	0	0	0	0	0
Rzepin	0	1	0	12	4%
Górzyca	0	0	0	0	0
Ośno Lubuskie	0	0	0	0	0
Słubice	2	2	84	130	21%

Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Statystyczne Vademecum Samorządowca 2012.

Tabela 2. Wydatki na opiekę żłobkową

	Wydatki na opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3		
	2011	2012	2013
Rzepin	-	-	12.500
Słubice	924.505	787.466	976.851

Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych.

EDUKACJA PRZEDSZKOLNA

Jednym najważniejszych zadań stojących przed gminami jest upowszechnienie edukacji przedszkolnej (scholaryzacja przedszkolna). Do 2008 r. jedyną dostępną formą edukacji przedszkolnej były przedszkola. W celu zwiększenia upowszechnienia edukacji przedszkolnej Ministerstwo Edukacji Narodowej wprowadziło zmiany legislacyjne ułatwiające dostęp do wychowania przedszkolnego dzieci w wieku do 5 roku życia. Wprowadzone w 2008r. zmiany pozwoliły na tworzenie, obok istniejących w systemie przedszkoli, także punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, a tym samym na upowszechnianie dostępu do edukacji przedszkolnej. Umożliwienie tworzenia punktów przedszkolnych lub zespołów wychowania przedszkolnego przyczyniło się do zwiększenia dostępu do edukacji przedszkolnej dzieciom 3-5 letnim z różnych środowisk, zarówno wielkomiejskich jak i wiejskich.

Obecnie wychowanie przedszkolne może być realizowane w publicznych i niepublicznych przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz w innych formach wychowania przedszkolnego: zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych.

Scholaryzacja przedszkolna w ostatnich latach wiele zawdzięcza dostępności funduszy europejskich, jak również uelastycznieniu rozwiązań ustawowych. Od 2007 r. poziom scholaryzacji przedszkolnej podniósł się w Polsce średnio z poniżej 40% do około 65%. Rozkład geograficzny i społeczny tego wzrostu nie jest jednak równomierny, a w wielu regionach dalece niewystarczający. Od decyzji władz gminnych, zarówno organizacyjnych jak i budżetowych, zależy dalszy rozwój edukacji przedszkolnej.

Poziom scholaryzacji przedszkolnej na terenie powiatu słubickiego utrzymuje się na poziomie krajowym. W roku szkolnym 2011/2012 wyniósł około 69%, a do roku szkolnego

2012/2013 wzrósł do około 71%. W Rzepinie, Ośnie Lubuskim i Słubicach poziom scholaryzacji wrósł o kilka punktów procentowych, w Górzycy utrzymał się na tym samym poziomie, jedynie w Cybince zmniejszył się o 10%.

Tabela 3. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2011/2012

Gmina	Placówki wychowania przedszkolnego		Miejsca w przedszkolach	Dzieci w placówkach		odsetek
		w tym przedszkola			w tym przedszkola	
Cybinka	5	2	175	258	175	78%
Rzepin	3	2	250	300	29	62%
Górzyca	6	1	40	124	27	57%
Ośno Lubuskie	3	1	115	197	102	58%
Słubice	14	5	515	680	516	76%

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 4. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2012/2013

Gmina	Placówki wychowania przedszkolnego		Miejsca w przedszkolach	Dzieci w placówkach		odsetek
		w tym przedszkola			w tym przedszkola	
Cybinka	5	3	200	225	166	68%
Rzepin	3	2	250	305	257	63%
Górzyca	6	1	40	124	29	57%
Ośno Lubuskie	3	1	115	212	102	63%
Słubice	15	7	637	745	606	83%

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

SZKOLNICTWO

Z prognozy demograficznej GUS wynika, że liczba dzieci i młodzieży w wieku 7-24 lata zmniejszy się do prawie 6 mln w roku 2030.Liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie zmniejszać się w perspektywie do 2020 r. W roku 2020 ludzi w wieku poprodukcyjnym będzie o 45% więcej w stosunku do roku 2000. Pozytywnym zjawiskiem obserwowanym w ostatnich latach jest stały wzrost poziomu wykształcenia Polaków,

związany z rosnącymi aspiracjami edukacyjnymi. Od 1988 roku wzrosła liczba osób z wykształceniem wyższym (o 52%) (ale nadal pozostaje niższa niż w krajach rozwiniętych) oraz średnim (o 23%), zmalała natomiast liczba osób z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym (o 34%)[1].

Na terenie Powiatu Słubickiego funkcjonuje 18 szkół podstawowych, w tym 1 specjalna, 9 gimnazjów, w tym 1 specjalne, 13 szkół ponadgimnazjalnych.

Tabela 5. Szkoły podstawowe 2011/2012 i 2012/2013

Gmina	Liczba szkół w tym specjalnych		Liczba uczniów		Liczba ludności w wieku 7-12 lat w 2012r.
	2011/2012	2012/2013	2011/2012	2012/2013	
Cybinka	2	2	427	434	440
Rzepin	2	2	622	630	649
Górzyca	4	4	283	276	304
Ośno Lubuskie	2	2	372	363	388
Słubice	7	8	1076	1067	1082

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 6. Gimnazja 2011/2012 i 2012/2013

	Liczba szkół w tym specjalnych		Liczba uczniów		Liczba ludności w wieku 13-15 lat w 2012r.
	2011/2012	2012/2013	2011/2012	2012/2013	
Cybinka	1	1	261	243	263
Rzepin	2	2	321	290	319
Górzyca	1	1	150	163	173
Ośno Lubuskie	1	1	221	210	219
Słubice	4	4	680	644	571

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[1] Strategia rozwoju edukacji na lata 2007-2013

W roku szkolnym 2012/2013 na terenie powiatu Słubickiego funkcjonowało 13 szkół ponadgimnazjanych.

Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2012/2013:

Zasadnicze szkoły zawodowe - 185

Licea ogólnokształcące - 714

Technika - 799

Z analizy danych wynika, że najniższy poziom scholaryzacji na terenie powiatu dotyczy edukacji przedszkolnej, nie mniej jednak nie jest on niepokojący, ponieważ nie odbiega znacząco od średniej krajowej. W roku szkolnym 2011/2012 wyniósł on 66%, ale roku szkolnym 2012/2013 wynosił już 67% i będzie on rósł, choćby ze względu na fakt powstawania nowych placówek wychowania przedszkolnego (niepubliczne przedszkole w Rzepinie) oraz utworzenie dodatkowych 100 miejsce w nowej siedzibie przedszkola w Słubicach.

Scholaryzacja w szkołach podstawowych i gimnazjach sięga powyżej 90%, co jest wynikiem realizacji ustawowego obowiązku szkolnego przez dzieci i młodzież, który trwa do czasu ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia, a później realizacji obowiązku nauki, który nakłada na uczniów, którzy ukończyli gimnazjum obowiązek nauki do ukończenia 18 roku życia.

Rysunek 1. Ocena dostępu do form edukacji na terenie powiatu słubickiego

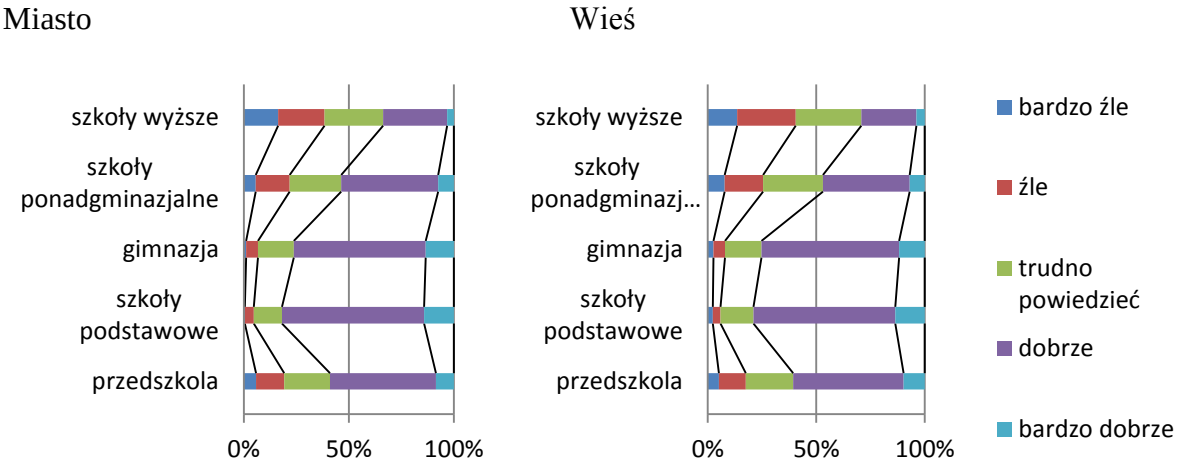

Opracowanie własne.

Ocena dostępu do różnych form edukacji na terenie powiatu słubickiego wypada bardzo podobnie zarówno wśród mieszkańców wsi i miasta. Dostępność do szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych i przedszkoli oceniono na poziomie zdecydowanie dobrym. Dostęp do szkół wyższych natomiast, mieszkańcy miasta oceniają na poziomie dobrym (31%), wśród mieszkańców wsi natomiast już tylko 25% ankietowanych oceniło dobrze dostęp do szkół wyższych. 30% ankietowanych mieszkańców wsi udzieliło tu odpowiedzi "trudno powiedzieć".

Zgodnie z badaniem CBOS z 2014 roku, oceny systemu szkolnictwa znacząco różnią się w zależności od wykształcenia i miejsca zamieszkania ankietowanych. Mieszkańcy średnich i dużych miast (powyżej 100 tys. mieszkańców) system edukacyjny oceniają znacznie gorzej niż respondenci z mniejszych miejscowości. Ponadto odsetek niezadowolonych wyraźnie rośnie wraz z wykształceniem (od 18% wśród badanych z wykształceniem podstawowym do 44% wśród ankietowanych z wykształceniem wyższym). Niemal połowa badanych z wykształceniem wyższym wyraża krytyczne opinie o polskich szkołach – może to być efektem zarówno wyższych oczekiwań tej grupy badanych, jak i ich bardziej wnikliwej oceny procesu kształcenia[2]

Tabela 7. Ocena systemu szkolnictwa

Czy polski system szkolnictwa ocenia Pan(i), ogólnie rzecz biorąc, jako:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	IV 1998		VI 2001		V 2007		VI 2014	
	w procentach							
-zdecydowanie dobry	4	58	1	43	3	51	4	59
-raczej dobry	54		42		48		55	
-raczej zły	26	31	32	42	28	36	22	30
-zdecydowanie zły	5		10		8		8	
Trudno powiedzieć	11	11	15	15	13	13	11	11

Źródło: Badanie CBOS, Polska szkoła AD 2014

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na terenie powiatu słubickiego latem 2014r. zapytano respondentów, czy przedszkole szkoła umożliwiają rozwój dziecka. Niemal 1/3 respondentów, zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn, uważa że nie. Wyniki badania różnią się w przypadku odpowiedzi twierdzącej. Prawie połowa kobiet (47%) i 39% badanych mężczyzn uważa, że przedszkole/szkoła umożliwia rozwój dziecka.

[2] Badanie CBOS, Polska szkoła AD 2014, NR 93/2014 Warszawa, czerwiec 2014 ISSN 2353-5822

Rysunek 2. Czy przedszkole/szkoła umożliwiają rozwój dziecka.

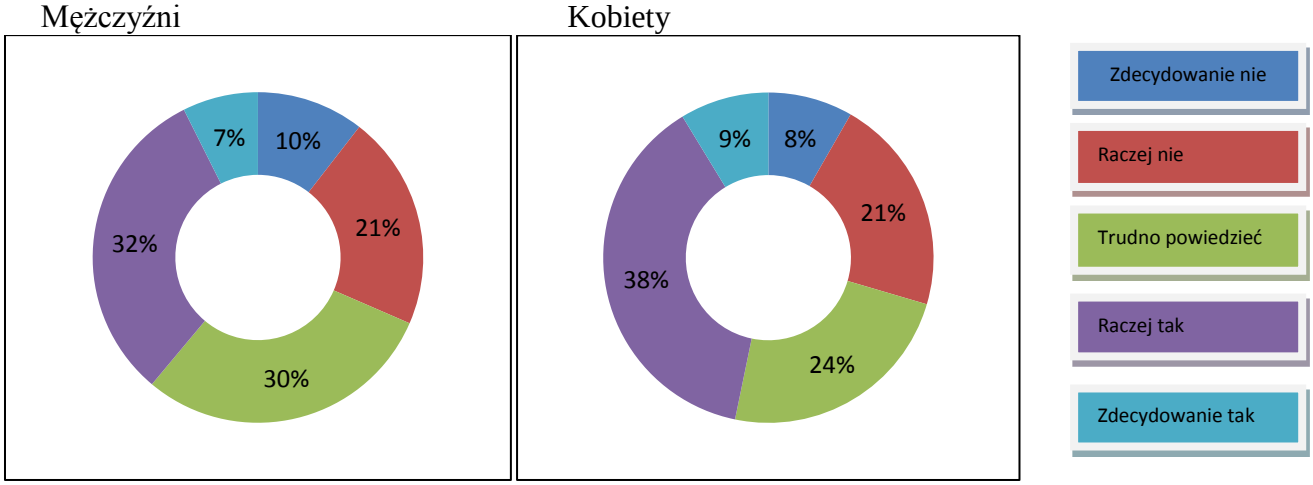

Opracowanie własne.

Tabela 8. Rozwój zainteresowań w przedszkolu/szkole według wykształcenia

Czy przedszkole szkoła umożliwiają rozwój zainteresowań Pana(i) dziecka?	Wskazania respondentów ze względu na wykształcenie							
	podstawowe		zawodowe		średnie		wyższe	
	w procentach							
raczej tak	24	38	42	48	36	42	35	44
zdecydowanie tak	14		6		6		9	
raczej nie	21	28	13	19	17	25	24	36
zdecydowanie nie	7		6		8		12	
trudno powiedzieć	34	34	33	33	33	33	32	20

Opracowanie własne.

WYNIKI SPRAWDZIANU

Sprawdzian przeprowadza się w klasie VI szkoły podstawowej na mocy art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, ze zm.). Przystąpienie do sprawdzianu jest warunkiem ukończenia szkoły podstawowej, ale nie określa się minimalnego wyniku, jaki uczeń powinien uzyskać (nie ma progu

zdawalności)[3]. Do 2014 roku sprawdzian obejmował wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do matematyki i języka polskiego, natomiast od 2015 roku obejmował będzie trzy kluczowe przedmioty nauczane na dwóch pierwszych etapach edukacyjnych, tj. język polski, matematykę i język obcy nowożytny.

Tabela 9. Wyniki sprawdzianu

	Średnia liczba punktów (max. do zdobycia 40 punktów)	
	2012	2013
okręg	22,01	23,37
woj. lubuskie	22,27	23,98
powiat słubicki	21,52	24,33
Gmina Cybinka	20,52	24,06
Gmina Rzepin	21,41	24,02
Gmina Górzyca	21,82	24,00
Gmina Ośno Lubuskie	20,87	22,21
Gmina Słubice	22,11	25,46

Opracowanie własne na podstawie raportów Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Uczniowie klas szóstych gminy Rzepin, Górzyca i Słubice osiągnęli na sprawdzianach w 2012 roku wyniki porównywalne do wyników wojewódzkich. Znacznie poniżej tej średniej wypadły 2 gminy: Cybinka i Ośno Lubuskie. W roku 2013 natomiast uczniowie osiągnęli, w porównaniu do 2012 roku, wyższe wyniki, powyżej średniej województwa lubuskiego. Poniżej tej średniej sprawdzian napisali uczniowie gminy Ośno Lubuskie.

WYNIKI EGZAMINU GIMNAZJALNEGO

Egzamin gimnazjalny przeprowadzany jest w III klasie gimnazjum i jest obowiązkowy. Zdają go wszyscy uczniowie, z wyjątkiem upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i ciężkim. Przystąpienie do niego jest warunkiem ukończenia szkoły, Jeżeli ktoś nie przystępuje do egzaminu, musi powtórzyć ostatnią klasę gimnazjum. Egzamin gimnazjalny sprawdza stopień opanowania umiejętności i wiadomości istotnych dla

[3] http://www.oke.poznan.pl/files/cms/83/sprawdzian_od_2015.pdf

przedmiotów humanistycznych (język polski, historia, wiedza o społeczeństwie - WOS), matematyczno – przyrodniczych (matematyka, fizyka, biologia, chemia) oraz dla języka obcego nowożytnego, nauczanego w szkole jako obowiązkowy (na terenie powiatu słubickiego: język angielski i język niemiecki).

Uczniowie gimnazjów na terenie powiatu słubickiego osiągnęli na egzaminie gimnazjalnym w 2012r. i 2013r. wyniki porównywalne do wyników uczniów województwa lubuskiego. Poniżej średniej województwa z przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych wypadli uczniowie gminy Słubice, lepsze wyniki osiągnęli natomiast na egzaminie z języka obcego.

Tabela 10. Wyniki egzaminu gimnazjalnego

	Średnie wyniki procentowe dla poszczególnych części															
	historia i WOS		jęz. polski		przedmioty przyrodnicze		matematyka		jęz. angielski (podstawa)		jęz. angielski (rozszerzenie)		jęz. niemiecki (podstawa)		jęz. niemiecki (rozszerzenie)	
	2012	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**
okręg	59,48	56,17	63,10	59,45	48,89	57,59	45,91	46,64	62,13	61,80	45,93	45,35	56,32	57,74	30,99	37,85
woj. lubuskie	59,52	56,24	64,86	59,92	49,18	57,81	45,96	46,72	62,72	62,64	48,97	50,05	58,21	58,96	31,70	38,47
powiat słubicki	57,89	54,97	61,91	58,83	48,12	56,08	44,62	44,42	58,76	67,74	33,62	42,67	60,81	61,96	31,08	35,25
Gmina Cybinka	59,79	53,35	63,95	56,41	54,33	58,45	**55,57**	**53,66**	**64,60**	65,88	-	38,12	**63,90**	58,93	29,42	27,15
Gmina Rzepin	58,57	**58,95**	59,37	62,09	46,14	58,70	41,42	43,92	54,48	58,30	29,00	42,32	60,63	62,28	28,85	**39,95**
Gmina Górzyca	**65,71**	55,10	62,83	56,27	50,80	56,82	47,90	37,56	62,25	48,76	-	-	59,35	**67,03**	27,49	39,53
Gmina Ośno Lub.	61,85	56,25	**65,05**	**63,84**	**51,00**	**59,89**	49,42	49,46	50,94	62,19	27,17	37,67	57,35	47,00	27,41	24,00
Gmina Słubice	54,39	52,88	61,58	57,07	45,97	52,26	41,04	41,38	63,79	**68,29**	**65,11**	**54,95**	61,10	62,9	**33,91**	34,39

Opracowanie własne na podstawie raportów Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

WYNIKI EGZAMINU MATURALNEGO

Matura jest egzaminem przeprowadzanym na kolejnym etapie kształcenia, na zakończenie szkoły ponadgimnazjalnej, tj. liceum i technikum. W przeciwieństwie do sprawdzianu po klasie 6 szkoły podstawowej i egzaminu gimnazjalnego jest egzaminem dobrowolnym. Zdanie matury na odpowiednim poziomie gwarantuje wstęp na studia wyższe.

W 2012 roku egzaminy maturalne w województwie lubuskim zdawało 7 801 absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. W roku 2013 w województwie lubuskim do egzaminu maturalnego przystąpiło natomiast 7 554 absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2013r. w Lubuskiem była najwyższa od roku 2010, kiedy wprowadzono obowiązkowy egzamin z matematyki. Najwyższą zdawalność w województwie odnotowano w Zielonej Górze (88,0%). Jednak w porównaniu z rokiem 2012 jest ona na tym terenie niższa o 0,5 punkta procentowego. Bardzo duży spadek zdawalności o prawie 14 punktów procentowych wystąpił w powiecie sulęcińskim, w którym tegoroczni maturzyści odnotowali najmniejszy odsetek sukcesów na terenie województwa. Niższą zdawalnością niż przed rokiem charakteryzują się także powiaty: gorzowski, strzelecko drezdenecki, świebodziński, wschowski oraz miasto Gorzów Wielkopolski.

Rysunek 3. Zdawalność matury w województwie lubuskim

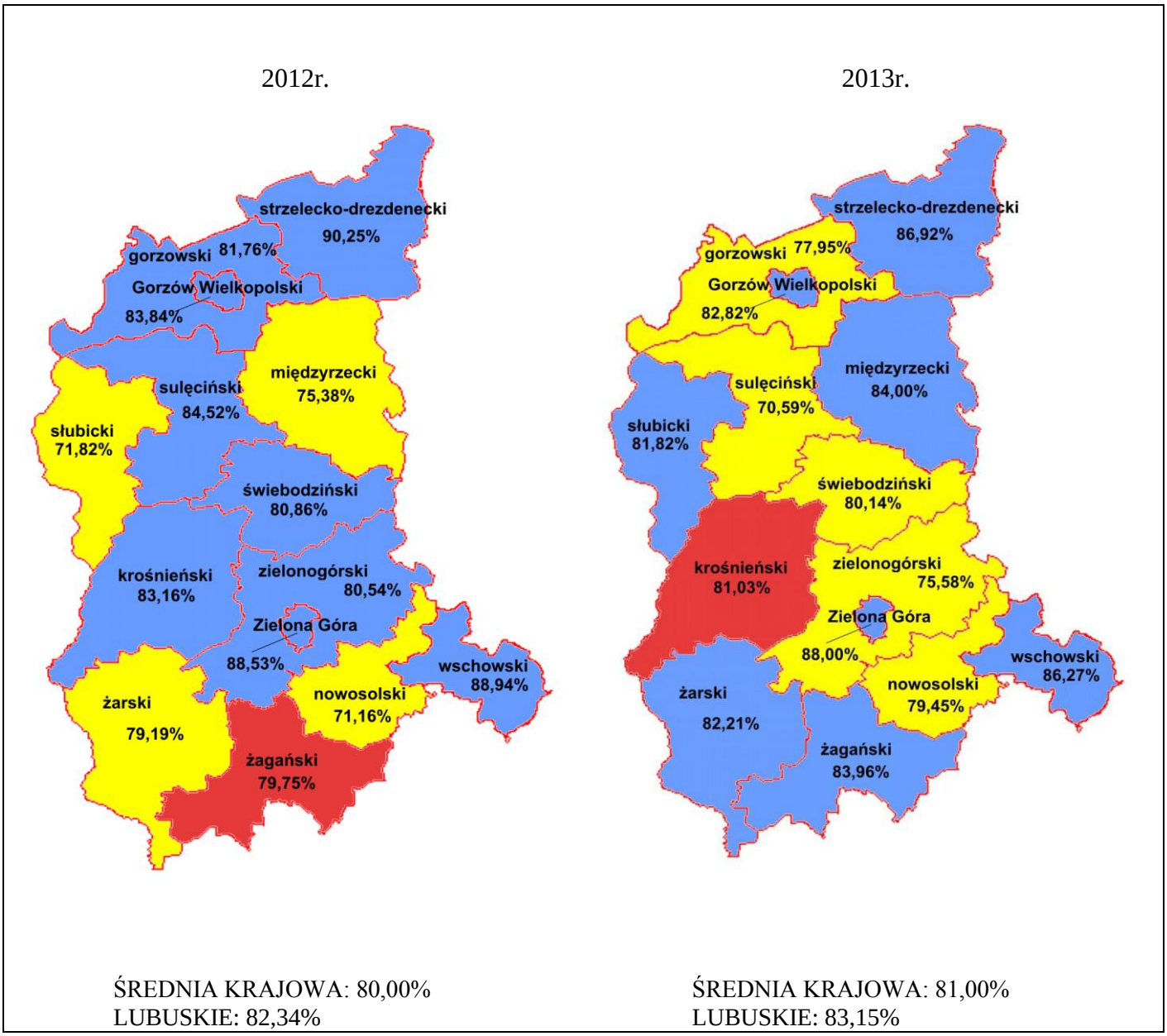

w tym absolwenci: liceum ogólnokształcące – 91,74% liceum profilowane – 56,32% technikum – 72,52% szkoły uzupełniające – 24,00%	w tym absolwenci: liceum ogólnokształcące – 91,13% liceum profilowane – 71,43% technikum – 73,72% szkoły uzupełniające – 22,29%

zdawalność powyżej średniej krajowej

zdawalność równa średniej krajowej

zdawalność poniżej średniej krajowej

Źródło: Wyniki egzaminu maturalnego. Raporty Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu 2012r. i 2013r.

W badaniu ankietowym na terenie powiatu słubickiego spytano respondentów, czy szkoły przygotowują w sposób wystarczający do przystąpienia odpowiednio do sprawdzianu po szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego i matury. Prawie połowa badanych (44%) uważa, że tak, tylko 1/4 badanych uważa, że szkoła nie przygotowuje odpowiednio do tychże egzaminów. Jeśli weźmiemy pod uwagę wiek respondentów to najwyżej ocenili przygotowanie do egzaminów zewnętrznych badani w wieku 45-54 lata (49%). Biorąc natomiast pod uwagę wykształcenie badanych to 52% respondentów z wykształceniem podstawowym i 46% respondentów z wykształceniem wyższym uważa szkoła wystarczająco przygotowanie uczniów do egzaminów zewnętrznych.

Rysunek 4. Czy szkoła przygotowuje do sprawdzianu po szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego, matury

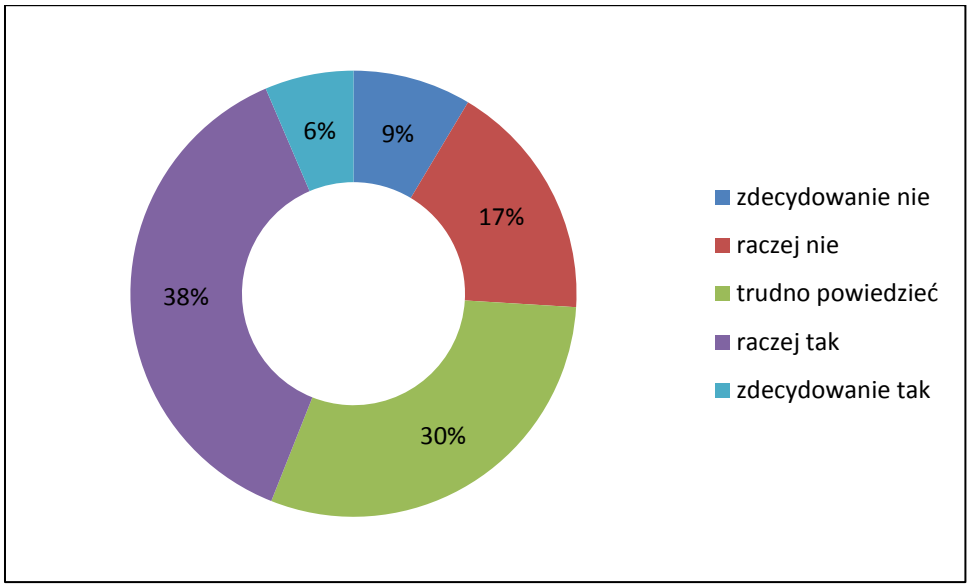

Opracowanie własne

FINANSOWANIE OŚWIATY

Zmiany w systemie edukacji są dużym wyzwaniem finansowym dla organów prowadzących te jednostki. W dużej mierze edukacja finansowana jest ze środków publicznych. Finansowanie zadań oświatowych od przedszkola do szkoły policealnej leży w gestii poszczególnych samorządów. Aby sfinansować te zadania, samorządy wykorzystują środki z różnych źródeł. Najważniejszym z nich jest cześć oświatowa subwencji ogólnej, jednakże samorządy finansują oświatę również z dochodów własnych, opłat rodziców, funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i kredytów bankowych.

Zadanie związane z prowadzeniem placówek przedszkolnych na terenie gminy jest jej zadaniem własnym, finansowanym z własnego budżetu. Do 2013r. gminy musiały zaplanować w swoim budżecie środki na funkcjonowanie placówek przedszkolnych prowadzonych przez siebie z uwzględnieniem opłat pobieranych przez rodziców oraz na dotacje na rzecz placówek przedszkolnych prowadzonych przez inne podmioty, bez dodatkowych środków z budżetu państwa. Po nowelizacji ustawy o systemie oświaty w czerwcu 2013r. gminy otrzymują od 1 września 2013r. dotację celową na dofinansowanie realizacji zadań w zakresie wychowania przedszkolnego. W 2013 roku (od września do grudnia) miesięczna wysokość dotacji na 1 dziecko objęte edukacją przedszkolną, otrzymywanej przez samorządy z budżetu państwa, wynosiła 103,50zł, w 2014 roku zmniejszyła się do 100,66zł.

Tabela 11. Dotacja celowa z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego w latach 2013-2014

Gmina	Wysokość otrzymanej dotacji celowej			
	2013r. (wrzesień-grudzień)	Liczba dzieci, na które przyznano dotację	2014r.	Liczba dzieci, na które przyznano dotację
Cybinka	93.150zł	225	309.240zł	256
Rzepin	126.270zł	305	396.214zł	328
Górzyca	51.336zł	124	181.196zł	150
Ośno Lubuskie	87.768zł	212	254.882zł	211
Słubice	308.430zł	745	914.433zł	757

Opracowanie własne na podstawie danych MEN

Analizując powyższą tabelę należy zauważyć również, że we wszystkich gminach powiatu słubickiego, oprócz Ośna Lubuskiego, w którym liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną utrzymała się na tym samym poziomie, nastąpił wzrost liczby dzieci objętych edukacją przedszkolną. Najwyższy, bo aż o 21% nastąpił w Górzycy.

Samorządy finansują zadania oświatowe ze środków subwencji oświatowej. Algorytm podziału dotacji kładzie nacisk na finansowanie zadań oświatowych zależnie od liczby uczniów, ich zamieszkiwania na terenach wiejskich, poziomu nauczania (szkoły ponadgimnazjalne). Częściowo algorytm uwzględnia tez jakość kadry nauczycielskiej, ze względu na stopień awansu zawodowego[4].

Tabela 12. Subwencja oświatowa w latach 2011 - 2013

	Wysokość subwencji (wydatki na oświatę) w tys. zł		
	2011r.	2012r.	2013r.
Powiat Słubicki	12.098 (13.717)	12.807 (14.786)	12.611 (15.043)
Cybinka	5.370 (6.404)	5.282 (brak danych)	5.214 (7.158)
Rzepin	6.939 (11.147)	7.701 (11.822)	7.569 (13.062)
Górzyca	3.703 (5.296)	3.902 (4.962)	3.992 (4.854)
Ośno Lubuskie	4.597(brak danych)	4.861 (6.752)	4.700 (5.871)
Słubice	8.127 (16.026)	8.694 (17.053)	8.648 (19.275)

Opracowanie własne na podstawie danych GUS, RIO, sprawozdań RB 27S i sprawozdań z wykonania budżetu

Wysokość subwencji w latach 2011 - 2012, ustalanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, otrzymanej przez poszczególne gminy powiatu słubickiego oraz powiat słubicki przedstawia powyższa tabela. Pokazuje ona również, że subwencja oświatowa nie pokrywa wydatków ponoszonych przez gminy na realizację zadań oświatowych, nałożonych na nie na mocy ustawy o systemie oświaty. W 2013r. w powiecie subwencja oświatowa pokryła około 84% wydatków na oświatę Starostwa Powiatowego. W przypadku czterech gmin subwencja oświatowa pokryła ponad 50% wydatków na oświatę: Rzepin - 58%, Cybinka - 73%, Ośno

[4] U. Blicharz, Wyzwania organizacyjne i finansowe samorządów w związku z realizacją reform w oświacie, w: Optymalizacja organizacji oświaty samorządowej w kontekście nowych wyzwań polskiej edukacji, red. W. Magdonia.

Lubuskie - 80%, Górzyca - 83%. Najwięcej do realizacji zadań oświatowych dołożyła w 2013r. gmina Słubice, bo aż 56%. Subwencja oświatowa pokryła w jej przypadku 44% wydatków na oświatę.

Tabela 13. Wydatki na oświatę

	Wydatki budżetu w %	
	2011	2012
Powiat	16,8	25,8
Cybinka	30,1	30,3
Rzepin	39,8	39,9
Górzyca	27,5	32,4
Ośno Lubuskie	27,6	29,2
Słubice	29,6	31,1

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

KULTURA I SPORT

Zasadniczym elementem przygotowania do życia w społeczeństwie jest kultura. Kompetencje kulturalne w dużej mierze znacząco wpływają na zdolności gospodarowania, zdobywania wiedzy, współpracy, tworzenia innowacyjnych rozwiązań. Jak wskazują liczne badania socjologiczne, poziom wykształcenia wyznacza w zasadniczy sposób poziom uczestnictwa w kulturze - im wyższy poziom wykształcenia, tym wyższe kompetencje w zakresie rozumienia wytworów kultury i ich oceny oraz tworzenia kultury. Niepokojącym zjawiskiem jest więc spadek czytelnictwa, niskie uczestnictwo w kulturze, niski poziom wiedzy o kulturze własnej i innych krajów, proces redukowania pola aktywności kulturalnej do korzystania jedynie z oferty środków masowego przekazu, a przy tym preferowania mniej ambitnej oferty programowej telewizji i radia oraz eliminowania audycji o treściach bardziej wszechstronnie rozwijających osobowość. Stan infrastruktury kulturalnej pogarsza się, zmniejsza się także liczba placówek kulturalnych. Przykładem redukcji tkanki kulturalnej jest sytuacja polskich bibliotek. W 2002 r. na terenie Polski było czynnych 10 800 bibliotek i punktów bibliotecznych. W stosunku do 1995 r. ich liczba zmniejszyła się ogółem o 22,4%. Mimo stosunkowo niewielkich zmian instytucjonalnych w sektorze teatrów i instytucji muzycznych, zmniejszyła się liczba organizowanych przedstawień i koncertów, co pociągnęło za sobą także zmniejszenie się liczby słuchaczy i widzów (w 2002 r. odpowiednio

46,7 tysięcy i 9,85 mln spadek w stosunku do 1995 r. odpowiednio o 2,5% i 3,4%). Alarmujące jest także ciągłe powiększanie się nierówności w dostępie do kultury między miastem a obszarami wiejskimi. Tempo pogarszania się stanu dostępu do kultury jest znacznie szybsze na obszarach wiejskich. Przyczyną mniejszego niż w mieście uczestnictwa w kulturze na wsi są niewystarczające środki na prowadzenie działalności i niedorozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej. Regres w tym zakresie obserwuje się od początku transformacji ustrojowej:

- zmieniała się liczba bibliotek gminnych (6464 w roku 1980 i wzrosła do 6551 w roku 1996, a następnie zmalała do 5892 w roku 2001), ale za to dramatycznemu, bo prawie dziesięciokrotnemu obniżeniu uległa liczba punktów bibliotecznych (z 22973 w roku 1980 do 2428 w roku 1996, 2050 w roku 1999, i 1494 w roku 2001), co oznacza, że na obszarach wiejskich Polski znacząco wydłużyła się droga czytelnika do książki.
- zmniejszyła się liczba wiejskich księgarni i punktów sprzedaży książek;
- zmalała liczba wiejskich domów kultury, klubów i świetlic, a zdecydowana większość pozostałych, ze względu na poważne ograniczenia finansowe, musiała ograniczyć zakres działalności, a w bardzo wielu przypadkach taką działalność skomercjalizować kosztem systematycznych działań edukacyjnych (koła zainteresowań, amatorska twórczość artystyczna, itp.) Na podstawie danych GUS-u można szacować, że w roku 2001 na wsi funkcjonowało około 2200 placówek kulturalnych (bez bibliotek), w tym: domów kultury – 294 (13%); ośrodków kultury 837 (38%); klubów – 112 (5%) i _wietlic – 957 (44%).

Z mapy kulturalnej wsi praktycznie zniknęły wiejskie kina. W roku 2001 funkcjonowało na wsi zaledwie 35 kin. Bez wątpienia sytuacja kina wiejskiego stanowi jeden z bardziej drastycznych przykładów zróżnicowania dostępu do oferty kulturalnej między mieszkańcami wsi i miast[5].

Najważniejszym organizatorem imprez kulturalnych w gminach na terenie powiatu są ośrodki kultury. To one organizują różnego rodzaju imprezy, od koncertów, spektaklów teatralnych, po spotkania ze znanymi ludźmi i duże masowe, plenerowe imprezy (Dni Cybinki, Dni Ośna Lub., Dni Rzepina, Dni Hanzy i Festiwal Most w Słubicach). Do zadań domów kultury należy również organizowanie czasu pozaszkolnego dzieciom i młodzieży w formie popołudniowych zajęć przeprowadzanych przez wykwalifikowanych instruktorów.

[5] Strategia rozwoju edukacji na lata 2007-2013

Na terenie powiatu, we wszystkich jego gminach, funkcjonują domy kultury. Na terenie powiatu słubickiego funkcjonują również 2 kina w Rzepinie i przy domu kultury w Słubicach.

Udział w budżecie samorządów wydatków na kulturę i domy kultury w latach 2011-2013 w przypadku Górzycy i Ośna Lubuskiego utrzymywał się na podobnym poziomie. W przypadku Cybinki i Słubic udział nakładów na kulturę zmniejszył się w obu przypadkach o 3 punkty procentowe. Znaczny wzrost, bo prawie dwukrotny, zauważyć można w Rzepinie.

Tabela 14. Wydatki na kulturę i domy kultury

	Wydatki budżetu w %		Wydatki w tys.
	2011	2012	2012
Powiat	0,3	0,2	16
Cybinka	9,6	6,5	brak danych
Rzepin	3,7	7,0	1.000
Górzyca	4,8	5,2	699
Ośno Lubuskie	5,4	5,2	1.055
Słubice	6,4	3,2	1.128

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dużą rolę w aktywności kulturalnej mieszkańców odgrywa czytelnictwo i biblioteki. Z badań przeprowadzanych przez CBOS wynika, że w ciągu ostatnich dwudziestu lat poziom czytelnictwa, definiowany liczbą przeczytanych książek, w zasadzie nie zmienia się znacząco, ale jest niższy niż w końcu lat osiemdziesiątych i w dalszym ciągu ma tendencję spadkową. Czytelnictwo książek jest dość wyraźnie zróżnicowane społecznie. Najwięcej czytają osoby z wyższym wykształceniem, a w grupach społeczno-zawodowych przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, średni personel techniczny oraz pracownic administracyjno-biurowi. Do miłośników książek częściej od innych zaliczają się kobiety, uczniowie i studenci oraz mieszkańcy największych miast. Czytelnictwu sprzyjają też wysokie dochody i dobre warunki materialne.

W 2012 roku Biblioteka Narodowa we współpracy z TNS Polska przeprowadziła kolejne badanie społeczne zasięgu książki. Sondaż zrealizowano na losowej reprezentatywnej próbie 3000 obywateli Polski w wieku 15 lat i więcej.

Tabela 15. Deklaracje respondentów dotyczące czytania książek w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie w latach 2002-2012

Rok badania	Nieczytający	Czytający 1-6 książek	Czytający 7 i więcej książek
2002	44,4	32,1	22,2
2004	41,8	32,9	24,4
2006	50,3	31,7	17,2
2008	62,2	24,8	10,6
2010	56,0	31,1	11,6
2012	60,8	26,5	11,1

Badanie Biblioteki Narodowej „Społeczny zasięg książki w Polsce w 2012 r."

Przynajmniej jednokrotny kontakt z jakąkolwiek książką w ciągu roku zadeklarowało nieco ponad 39% Polaków, przy czym książkę zdefiniowano w tym badaniu szeroko - włączając do tej kategorii także albumy, poradniki, encyklopedie, słowniki, a także książki w formie elektronicznej. To o 5% mniej niż w roku 2010, kiedy można było ostrożnie domniemywać o zahamowaniu trwającej od 2006 roku tendencji spadkowej. To wynik jednak nieco lepszy od roku 2008, kiedy do czytania książek przyznało się zaledwie 38% badanych. Warto pamiętać, że w gronie tak wyodrębnionych czytelników znajdują się zarówno ci, którzy przypomnieli sobie, że w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zajrzeli – choćby przelotnie – do jednej książki, np. poradnika działkowca czy książki kucharskiej, jak i ci, którzy czytają stosunkowo systematycznie i dużo. W pierwszym przypadku mamy do czynienia z osobami, których kontakt z książkami jest przypadkowy, i trudno tu byłoby mówić o rzeczywistym byciu pod ich wpływem; w drugim – uzasadnione jest twierdzenie o względnej trwałości nawyku czytania książek[6].

Rysunek 5. Czytelnictwo w Polsce w 2012r.

[6] Badanie Biblioteki Narodowej "Społeczny zasięg książki w Polsce w 2012 r."

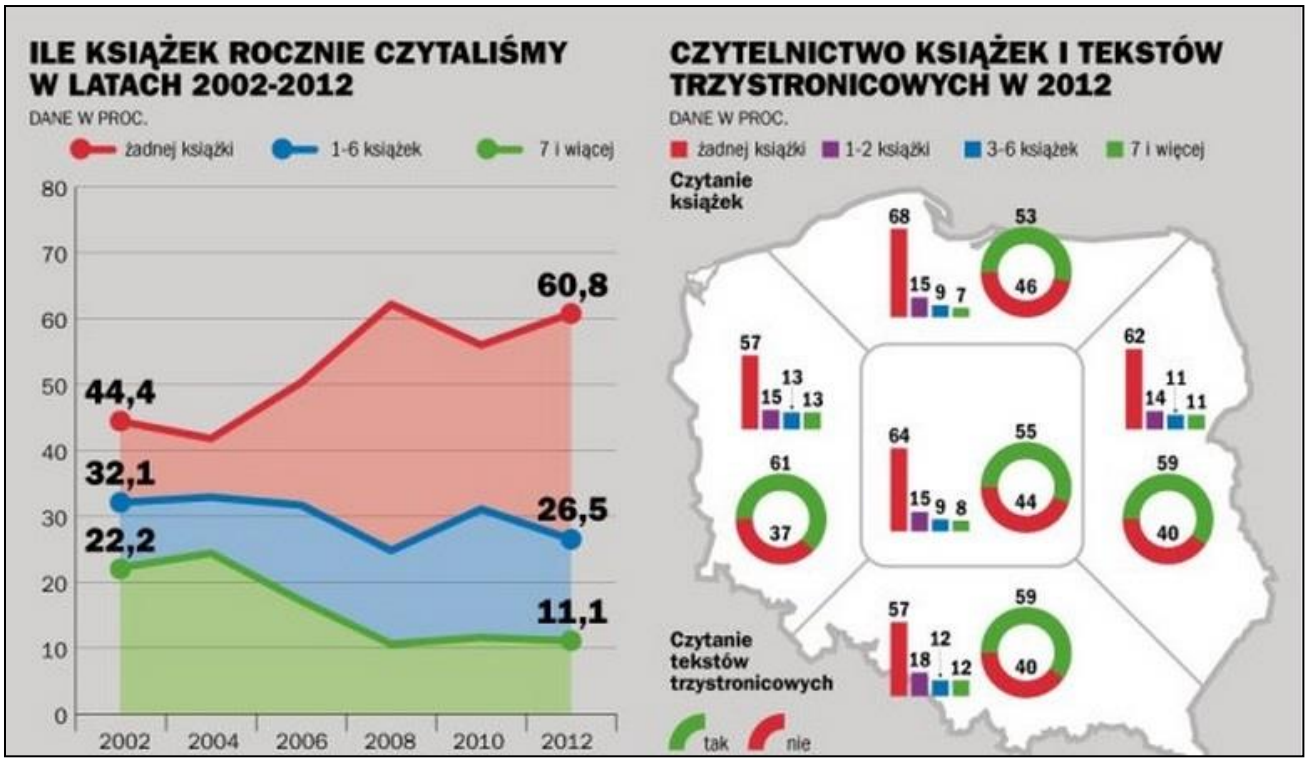

Źródło: „Gazeta Wyborcza", na podstawie badań Biblioteki Narodowej, http://wyborcza.pl/1,75475,13524123,Nie_czytamy__Narod_glupieje.html

Z danych gromadzonych przez Główny Urząd Statystyczny wynika, że pomimo trzykrotnie niższej niż w Słubicach liczbie czytelników, poziom wypożyczeń na 1 czytelnika w Rzepińskich bibliotekach jest o 50% wyższy. Najwyższą liczbę wypożyczeń odnotowała w 2012r. biblioteka w Ośnie Lubuskim.

Tabela 16. Biblioteki i czytelnictwo 2012r.

	Liczba bibliotek i fili	Liczba czytelników	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	Dotacja z budżetu samorządu (w tys.)
Powiat	-	-	-	10
Cybinka	4	1.117	16,4	brak danych
Rzepin	3	1.206	19,6	230
Górzyca	2	588	10,0	80
Ośno Lubuskie	1	908	22,3	55
Słubice	2	3.534	13,9	590

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na terenie powiatu poproszono respondentów o ocenę oferty kulturalnej i związanej ze sztuką, rozrywkowej, sportowej i turystycznej w miejscu zamieszkania. Około połowa ankietowanych zamieszkująca zarówno tereny miejskie i wiejskie źle oceniła dostęp do kultury, sztuki i rozrywki. 1/3 liczba ankietowanych nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie.

Najwyższej, bo na poziomie dobrym, ankietowani ocenili dostęp do oferty sportowej. W mieście dobrze oceniło ofertę sportową 42% ankietowanych, na wsi natomiast więcej, bo prawie połowa badanych.

Rysunek 6. Ocena oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej

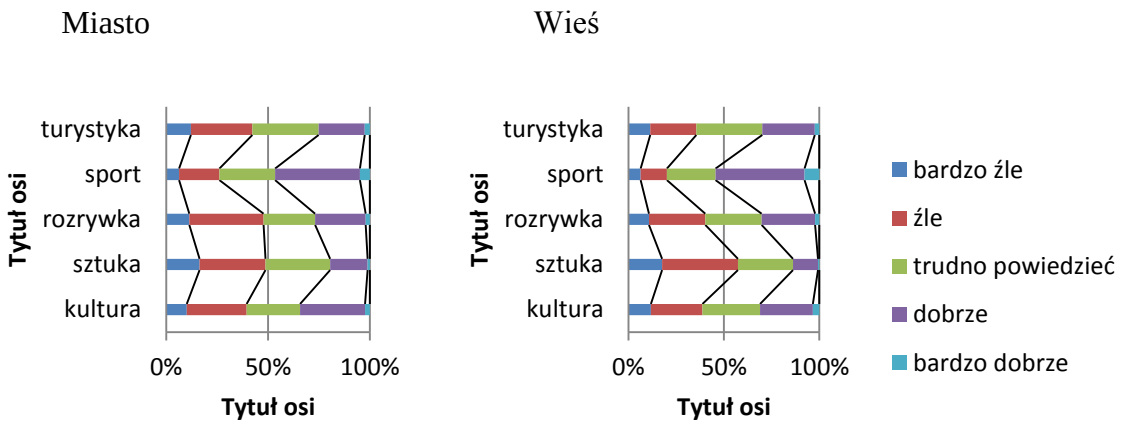

Opracowanie własne.

Badanie CBOS przeprowadzone w sierpniu 2013 roku pokazało, że dwie trzecie z nich (66%) uprawiało sport bądź ćwiczenia w ciągu ostatniego roku, w tym 40% podejmowało aktywność fizyczną regularnie, zaś 26% sporadycznie. Aktywność fizyczna badanych w znacznej mierze zależy od ich wieku, wykształcenia oraz sytuacji materialnej. Im młodszy wiek, wyższy poziom wykształcenia, lepsza ocena sytuacji materialnej, tym wyższy odsetek badanych uprawiających sport. Wśród badanych w wieku 18–44 lata, mających co najmniej średnie wykształcenie i zadowolonych z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych odsetek uprawiających sport jest wyższy od przeciętnego[7].

[7] Komunikat z Badań CBOS, BS/129/13, Aktywność fizyczna Polaków.

W badaniu przeprowadzanym na terenie powiatu słubickiego większość ankietowanych stwierdziła, że sport uprawia czasami. Najwyższą aktywność sportową, bo powyżej 30%, zaobserwowano wśród dwóch grup wiekowych 18-24 lata oraz 25-34 lata, najniższą u mieszkańców powyżej 65 roku życia.

Tabela 17. Wydatki na sport i kulturę fizyczną

	Wydatki budżetu w %		Wydatki w tys.
	2011	2012	2012
Powiat	0,2	0,3	17
Cybinka	3,6	3,2	brak danych
Rzepin	1,2	1,1	837
Górzyca	0,5	0,6	219
Ośno Lubuskie	7,5	2,0	434
Słubice	2,7	2,8	907

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 daje możliwości do podejmowania przez gminy wielu działań dotyczących opieki nad najmłodszymi dziećmi, począwszy od żłobków, klubów dziecięcych, dziennych opiekunów. Najistotniejszą sprawą jest wysoka jakość opieki i edukacji najmłodszych, jej dostępność i różnorodność. W komunikacie Komisji Europejskiej z 17 lutego 2011r. zatytułowanym „Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem: zagwarantujmy wszystkim dzieciom Unii Europejskiej dobry start w przyszłość" podkreślono jak ważna jest dla dzieci dostępność do wczesnej edukacji i opieki. Wszystkie dzieci powinny mieć szansę na udział w stymulujących ich rozwój zajęciach w przedszkolach,

świetlicach czy żłobkach. W komunikacie jest mowa o tym, że należy pilnie poszerzyć dostęp do dobrej jakości wczesnodziecięcej opieki i edukacji dla dzieci znajdujących się z różnych powodów w trudnej sytuacji.

Największym problemem na terenie Powiatu Słubickiego jest dostępność do opieki żłobkowej. Na terenie całego powiatu funkcjonują jedynie 3 żłobki, w tym 2 prywatne w Słubicach i w Rzepinie. Należałoby zastanowić się nad poszerzeniem, bądź stworzeniem oferty opieki nad najmłodszymi dziećmi w poszczególnych gminach, szczególnie w tych, które takiej oferty nie mają. Związane jest to oczywiście ze znalezieniem odpowiednich środków finansowych na realizację tego typu działań i to stanowi największą przeszkodę. W tym przypadku należałby poszukać alternatywnych form dofinansowania tego typu działań (np. Rządowy program MALUCH) i wykorzystać je na stworzenie miejsc opieki, poszerzenie oferty już istniejących, zachęcić podmioty prywatne do otwierania tego typu placówek, poprzez stworzenie im zachęcających warunków do prowadzenia tego typu działalności, np. poprzez dotowanie ich działalności.

W odniesieniu do edukacji przedszkolnej dostępność miejsc opieki przedszkolnej nie odbiega od średniej krajowej i ma terenie powiatu tendencję wzrostową. Ewentualne spadki podyktowane są zmieniającą się sytuacją demograficzną na terenie poszczególnych gmin. Badanie ankietowe przeprowadzone na terenie powiatu słubickiego pokazało, że mieszkańcy dobrze oceniają dostępność do przedszkoli. Tylko 18% ankietowanych źle lub bardzo źle ocenia dostęp do przedszkoli na terenie swojego miejsca zamieszkania. Zdecydowana większość, bo aż 59% ocenia dostęp do przedszkoli na poziomie dobrym lub bardzo dobrym. W miarę możliwości, biorąc pod uwagę zmieniające się uwarunkowania prawne oraz zmiany demograficzne, możnaby poszerzać sieć opieki przedszkolnej, tworząc nowe miejsca opieki poprzez tworzenie alternatywnych form wychowania przedszkolnego (punkty przedszkolne, zespoły wychowania przedszkolnego) oraz podobnie jak w przypadku opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, współpracować z podmiotami prywatnymi, tworzyć im sprzyjające warunki, które zachęca je do zakładania nowych placówek opieki przedszkolnej.

W przypadku podnoszenia wyników egzaminów zewnętrznych ważna jest rola samych nauczycieli poszczególnych szkół, w których są one przeprowadzane, którzy w zespołach nauczycielskich, powinni szczegółowo analizować wyniki swojej szkoły i podejmować dyskusję nad ich przyczyną, szukając optymalnych rozwiązań dla podniesienia jakości pracy dydaktyczno-wychowawczej. Szkoły, w których praca ta jest niezadowalająca powinny być poddane pogłębionej analizie, zaś osiągające wysokie przyrosty wiedzy i umiejętności

wzmacniane. Powinno się również uwzględniać inne czynniki wpływające na ogólny dydaktyczny poziom szkoły, a które a mają duże znaczenie dla osiągnięć i motywacji uczniów. Należą do nich: kultura szkolna, relacje interpersonalne, atmosfera panująca podczas lekcji, zróżnicowanie sposobów pracy dydaktycznej, innowacyjność dydaktyczna, infrastruktura szkoły. Stąd ważne jest, by szkoła dysponowała odpowiednią i ciekawą oferta zajęć pozalekcyjnych, z uwzględnieniem zarówno zajęć wyrównawczych, specjalistycznych, ale również tych rozwijających zainteresowania uczniów, ich zdolności interpersonalne oraz odpowiednimi środkami finansowymi, aby uczniowie mogli brać udział w konkursach odbywających się poza miejscowością, w której znajduje się szkoła.

Szkoły, które osiągają dobre wyniki powinny być odpowiednio wzmacniane, zarówno jeśli chodzi o samych nauczycieli, jak i uczniów, poprzez stworzenie sytemu nagradzania i motywowania nauczycieli i dyrektorów za osiągane wyniki oraz systemu stypendialnego dla samych uczniów, który zachęcałby ich do osiągania wysokich wyników oraz reprezentowania szkoły w różnego rodzaju konkursach zewnętrznych.

Badanie ankietowe pokazało, że 40 % ankietowanych źle i bardzo źle ocenia dostępność oferty kulturalnej, 44% źle ocenia dostępność do rozrywki, natomiast jeszcze więcej, bo 52% ankietowanych - dostęp do sztuki. 1/3 ankietowanych nie potrafiła ocenić dostępności tej oferty. W kontekście tych wyników jedną z rekomendacji, jest wyjście z odpowiednią ofertą kulturalną i rozrywkową do mieszkańców, poszczególnych gmin, tak by różnego rodzaju koncerty, spotkania, przedstawienia i pokazy odbywały się w miejscu zamieszkania, z uwzględnieniem oczywiście możliwości finansowych mieszkańców.

Zdecydowanie lepiej wypadła ocena oferty sportowej, bo 49% oceniło jej dostępność na poziomie dobrym i bardzo dobrym, a jedynie 24% na poziomie złym i bardzo złym. Mniej korzystnie wypada tutaj badanie częstotliwości korzystania z oferty sportowej. Tylko 28% badanych korzysta z tej oferty często, 61% rzadko i czasami, natomiast 11% wcale. Przyczyna tego może być brak informacji o ofercie tych zajęć oraz niechęć do aktywności sportowej mieszkańców. Warto zatem spróbować docierać do mieszkańców z dostępną ofertą zajęć sportowych oraz promować przez organizację różnego rodzaju imprez i spotkań zdrowy i sportowy tryb życia.

W kwestii czytelnictwa od kilku lat notuje się jego spadek i do jego wzrostu nie przyczyniło się również zastosowanie nowych rozwiązań, takich jak e-booki i audio-booki. Programy rozwoju czytelnictwa powinny być oparte głównie na wspieraniu bibliotek, czyli zapewnienie bezpłatnego dostępu do książki, gdyż ceny książek nieznacznie, ale stale rosną.

(średnia cena książki w 2012r. to prawie 40zł). Księgozbiór powinien być stale aktualizowany, dostosowany do zainteresowań lokalnych społeczności, a lokalizacja placówek dogodna dla wszystkich mieszkańców. Ważne jest również, by biblioteki nie były tylko miejscem umożliwiającym wypożyczenie interesujących książek, ale również takim, w którym przeprowadza się kursy czy warsztaty, spotkania tematyczne - miejscem, które również edukuje ludzi.

Największe wyzwanie dla jednostek samorządu terytorialnego w kontekście rozwoju oświaty, bibliotek oraz kultury i sportu to posiadanie odpowiednich środków finansowych. Tutaj bardzo duże znaczenie ma pozyskiwanie środków zewnętrznych, zarówno z różnego rodzaju programów europejskich, ale również w miarę możliwości od indywidualnych darczyńców na realizację dodatkowych zajęć, programów, modernizację i budowę nowych obiektów oraz na doposażenie już istniejących. Warto również rozważyć wykorzystanie dostępnej bazy jednostek oświatowych, kulturalnych i sportowych do osiągania dochodów, poprzez wynajem pomieszczeń, poza godzinami pracy jednostki, osobom zewnętrznym, np. prywatny firmom szkoleniowym, prowadzącym zajęcia sportowe i edukacyjne.

BIBLIOGRAFIA:

M. Herbst (red.), Finansowanie oświaty, Wydawnictwo ICM, Warszawa 2012,

W. Magdoń (red.), Optymalizacja organizacji oświaty samorządowej w kontekście nowych wyzwań polskiej edukacji,

P. Swianiewicz (red.), Edukacja przedszkolna, Wydawnictwo ICM, Warszawa 2012,

Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, sierpień 2005r.

Statystyczne Vademecum Samorządowca 2012, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1. Ocena dostępu do form edukacji na terenie powiatu słubickiego 6

Rysunek 2. Czy przedszkole/szkoła umożliwiają rozwój dziecka. 8

Rysunek 3. Zdawalność matury w województwie lubuskim 11

Rysunek 4. Czy szkoła przygotowuje do sprawdzianu po szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego, matury 12

Rysunek 5. Czytelnictwo w Polsce w 2012r. 18

Rysunek 6. Ocena oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej 20

SPIS TABEL:

Tabela 1. Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 2

Tabela 2 Wydatki na opiekę żłobkową 3

Tabela 3. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2011/2012 4

Tabela 4. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2012/2013 4

Tabela 5. Szkoły podstawowe 2011/2012 i 2012/2013 5

Tabela 6. Gimnazja 2011/2012 i 2012/2013 5

Tabela 7. Ocena systemu szkolnictwa 7

Tabela 8. Rozwój zainteresowań w przedszkolu/szkole według wykształcenia 8

Tabela 9. Wyniki sprawdzianu 9

Tabela 10. Wyniki egzaminu gimnazjalnego 10

Tabela 11. Dotacja celowa z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego w latach 2013-2014 13

Tabela 12. Subwencja oświatowa w latach 2011 - 2013 14

Tabela 13. Wydatki na oświatę 15

Tabela 14. Wydatki na kulturę i domy kultury 17

Tabela 15. Deklaracje respondentów dotyczące czytania książek w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie w latach 2002-2012 18

Tabela 16. Biblioteki i czytelnictwo 2012r. 19

Tabela 17. Wydatki na sport i kulturę fizyczną 21